

Pozsony, 1969. december 3. Beszámoló az Új Szóban a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság november 29-i megalakulásáról.

MEGALAKULT A CSEHSZLOVÁKIAI MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG

A NÉPRAJZI gyűjtőmunkával a CSEMADOK két éve kezdett el behatóbban foglalkozni. Felmérte, ki, hol, mikor és mit gyűjtött már az itt élő magyarság körében. Általános néprajzi kérdőívet állított össze, melynek adatai a további gyűjtőmunka alapjául szolgáltak és kiépítette az önkéntes néprajzi gyűjtők hálózatát. A CSEMADOK járási bizottságai mellett megalakította a néprajzi szakcsoportokat.

Az önkéntes gyűjtők számára iskolázásokat rendezett, melyeken kiváló magyarországi szakemberek adtak elő. A „Tábortűz” című ifjúsági lapban pályázatot hirdetett kiolvasók és mondókák gyűjtésére. S az eredmény sem maradt el: 147 faluból 204 kitöltött felderítő kérdőív érkezett be; 2040 kiolvasó és mondóka, 826 népdal, 68 népballada, 91 lakodalmi rigmus, 13 monda vár feldolgozásra és publikálásra; néprajzi kiállítást rendeztek Kéménden, Buzitán, Debrődön, Csiffáron, a közelmúltban állandó jellegű néprajzi kiállítás nyílt Lédecen.⁴⁰⁴ A még tovább sorolható eredmények s a gyűjtőmunka magasabb szintű irányításának szükségessége tette jogosulttá a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság megalakítását.

Az Országos Néprajzi Szakbizottság kezdeményezésére 1969. november 29-én összehívták Pozsonyba a Társaság alakuló közgyűlését. A CSEMADOK KB titkárának, *Varga Sándornak* megnyitó szavai után *Ág Tibor*, a CSEMADOK KB néprajzi szakelődője ismertette a néprajzi gyűjtőmunka eddigi eredményeit, majd javaslatot tett a Társaság megalakítására. A résztvevők megvitatták és jóváhagyták a Társaság alapszabályzatát és programját és ezzel megalakult a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság. Ezt követően a 28 alapító tag megválasztotta a vezetőséget, majd *Marcell Bélának*, a Társaság elnökének zárszavával az alakuló közgyűlés befejeződött.

A májusban alakult Csehszlovákiai Magyar Nyelvművelő és Nyelvjáráskutató Társaság után tehát újabb biztató lépés történt szellemi életünk fejlesztése felé. Erre enged következtetni a Társaság programja is, amely feladatul tűzi ki a néprajzi kutatómunka tudományos programjának kidolgozását, a járási néprajzi szakcsoportok munkájának irányítását stb.

Tevékenységét a SZTA Néprajzi Intézetének és a MTA Néprajzi Intézetének segítségével s az említett intézményekkel együttműködve kívánja végezni.

Tudatában vagyunk annak, hogy a csehszlovákiai magyar néprajzkutatás kérdését csak ezzel foglalkozó tudományos intézmény létrehozása oldhatná meg maradéktalanul. Ez még várat magára. Így a Társaságra hárul ez a feladat, hogy a rohamosan kallódó szellemi és tárgyi népi kultúra értékeit megmentse a jövő nemzedék számára.

– mm –

Új Szó, 1969. december 3. 4. p.

404 Barslédecen.

Pozsony, 1969. december 27. Tolvaj Bertalan nyilatkozata a *Szabad Földműves* című hetilapnak a Nemzetiségi Titkárság egyéves tevékenységéről, amelyben reményét fejezi ki, hogy 1970 első felében sor kerül a nemzetiségi törvények elfogadására.

EGY ÉV MÚLTÁN

Beszélgetés TOLVAJ BERTALANNAL, a Nemzetiségi Titkárság vezetőjével

Egy esztendeje annak, hogy a föderációról szóló alkotmánytörvény értelmében megkezdte tevékenységét a szlovák kormány, s ennek keretén belül a Nemzetiségi Titkárság. Ebből az alkalomból lapunk főszerkesztője, Pathó Károly elvtárs néhány kérdést intézett Tolvaj Bertalanhoz, a titkárság vezetőjéhez.

1. Miben látja Tolvaj elvtárs a Nemzetiségi Titkárság létrejöttének és létezésének jelentőségét?

– Mindenekelőtt abban, hogy a Csehszlovák Köztársaság fennállásának ötven esztendeje alatt először alakult olyan szerv, amely a Szlovákia területén élő nemzetiségek életével intézményesen foglalkozik, még hozzá kormány szinten. A környező szocialista országok egyikében sincs ilyen megoldás. Ezért volt rendkívül nehéz feladat a titkárság létrehozása, de főleg kiépítése, hiszen minden előzetes példa és tapasztalat nélkül kellett hozzálátnunk a létesítéséhez. Közben azonban dolgozni is kellett, mert hisz nem várhatunk arra, hogy csak akkor látunk munkához, ha már teljes létszámú az apparátus.

Mint a kormányelnökség szerve működünk.⁴⁰⁵ Tevékenységünk felöleli a nemzetiségi élet teljes területét. Működési szabályzatunk értelmében egyaránt foglalkozunk a nemzetiségek lakta területek társadalmi, oktatásügyi, kulturális és gazdasági kérdéseivel, e problémák átfogó elemzésével, a minisztériumok és különböző központi hivatalok nemzetiségi vonatkozású intézkedéseinek összehangolásával. Gyakorlatilag ide futnak össze államhatalmi és közigazgatási téren a nemzetiségi politika szálai. Az elvi jelentőségű ill. nagyobb horderejű időszerű kérdéseket előbb a kormány Nemzetiségi Tanácsában vitatjuk meg, aztán kerül jóváhagyás végett a kormány, esetleg végrehajtás céljából az illetékes központi szervek elé. Egy év alatt sikerült kialakítanunk olyan munkatílust és munkamódszert, amely képessé teszi a titkárságot arra, hogy szakszerűen ítéljen meg minden elvi vagy gyakorlati nemzetiségi problémát. Azt hiszem, ezzel az eredménnyel – dicsekvés nélkül – elégedettek lehetünk.

2. Melyek azok a konkrét eredmények, amelyekkel szívesen megismertetné Tolvaj elvtárs a Szabad Földműves olvasóit?

– A nemzetiségi részleg törvények javaslataival kezdem. Mint ismeretes, 1968. október 27-én a Nemzetgyűlés jóváhagyta a nemzetiségi alkotmánytörvényt. Ez feladatul adja a két nemzeti parlamentnek, hogy a két köztársaságra vonatkozóan hozzanak külön nemzetiségi törvényeket. Titkárságunk idejében hozzálátott a javaslatok kidolgozásá-

405 A Nemzetiségi Titkárság ugyan 1968 őszén az SZNT Elnöksége mellett jött létre, a szlovák kormány megalakulása óta a kormány elnökségének szerveként működött.